

LEKCJA 2

Temat: Zasady postępowania na miejscu wypadku

Formy realizacji:

- ścieżka międzyprzedmiotowa.

Cele szczegółowe lekcji:

- zapoznanie uczniów z podstawowymi zasadami działania na miejscu wypadku,
- ukształtowanie umiejętności prawidłowego wzywania pomocy,
- ukształtowanie umiejętności prawidłowej ewakuacji poszkodowanego.

Cele operacyjne:

Po zakończeniu zajęć uczeń:

- potrafi ocenić sytuację na miejscu wypadku,
- zna podstawowe etapy działania na miejscu wypadku,
- wie, co powinien zrobić, gdy jest świadkiem wypadku,
- zna sposoby zabezpieczania miejsca wypadku w typowych sytuacjach,
- potrafi wezwać odpowiednie służby ratownicze i wie, jakie informacje powinien zawierać meldunek do pogotowia ratunkowego,
- zna praktycznie chwyt Rautek'a.

Metody nauczania:

- pogadanka,
- praca w grupach,
- pokaz z objaśnieniem,
- ćwiczenia praktyczne.

Pomoce dydaktyczne:

- rzutnik pisma,
- foliogramy nr 6, 1 i 3,
- fotografie i opisy niebezpiecznych sytuacji,
- karty ćwiczeń dla grup.

Formy aktywizacji uczniów:

- praca w grupach,
- ćwiczenia praktyczne.

Spis foliogramów

Nr	Tytuł
6.	Cztery podstawowe etapy działania. Czynności świadka wypadku – patrz foliogramy nr 1 i 3.

PLAN ZAJĘĆ ZE WSKAZÓWKAMI METODYCZNYMI

L.p.	Czynności	Czas
1.	Czynności wstępne – podanie tematu i celu zajęć, rozdanie materiałów dla uczniów, wybór liderów grup.	3 min.
2.	Wprowadzenie – pogadanka nauczyciela wyjaśniająca podstawowe etapy działania na miejscu wypadku, czynności ratownika, zasady zabezpieczania miejsca wypadku w najczęściej występujących sytuacjach oraz zasady wzywania pomocy. Należy odwoływać się do obserwacji i doświadczeń uczniów z ich najbliższego otoczenia.	10 min.
3.	Podział klasy na grupy 5–6 osobowe. Przekazanie każdej grupie fotografii miejsca wypadku lub opisu wypadku i tekstu ćwiczenia do wykonania, wyjaśnienie celu ćwiczenia i sposobu wykonania.	3 min.
4.	Ćwiczenia w grupach – ocena sytuacji na miejscu wypadku, propozycja zabezpieczenia miejsca wypadku i praktyczne ćwiczenie wzywania pomocy – lider grupy składa meldunek nauczycielowi.	15 min.
5.	Pokaz nauczyciela objaśniający zasady chwytu Rautek'a.	2 min.
6.	Ćwiczenia w parach chwytu Rautek'a.	5 min.
7.	Podsumowanie zajęć – wypełnianie przez uczniów karty pracy.	7 min.

MATERIAŁ POMOCNICZY DLA NAUCZYCIELA

1. Ocena sytuacji i podstawowe etapy działania

Wypadki i miejsca, w których mogą się one zdarzyć, bywają bardzo różne – skaleczenie podczas prac domowych, wypadek komunikacyjny, upadek z wysokości, np. z drzewa lub drabiny, porażenie prądem elektrycznym, poparzenie – przykłady można by mnożyć. Różne też mogą być ich skutki. Pierwsza pomoc nie jest ścisłą dyscypliną naukową, gdyż każda sytuacja jest inna. Nie do uniknięcia są również błędy ludzkie i okoliczności będące poza naszą kontrolą. Istnieją jednak pewne reguły, których przestrzeganie pozwoli sprawnie działać zachowując przy tym własne bezpieczeństwo.

Należy pamiętać o czterech podstawowych etapach działania:

- przede wszystkim należy pomyśleć o własnym bezpieczeństwie (udzielanie pierwszej pomocy może być niebezpieczne dla ratownika!), a następnie o bezpieczeństwie poszkodowanego i osób postronnych tak, aby nie dopuścić do powiększenia liczby poszkodowanych,
- następnie należy sprawdzić stan poszkodowanego (bądź poszkodowanych) – przede wszystkim czynności życiowe (przytomność, oddychanie, tętno) oraz skontrolować drogi oddechowe,
- jeśli stan poszkodowanego jest poważny, należy jak najszybciej wezwać odpowiednie służby ratownicze (bezpłatne numery tel. 999, 998, 997 lub z telefonu komórkowego – 112),
- w oczekiwaniu na przyjazd specjalistycznych służb ratowniczych należy nadal udzielać pomocy, odpowiedniej do stanu poszkodowanych.

W sytuacji, gdy jesteśmy świadkiem wypadku, powinniśmy:

- szybko ustalić, co się stało i kiedy,
- zlokalizować zagrożenia dla siebie i dla poszkodowanego (np. w wypadku drogowym – rozstawić trójkąt ostrzegawczy, włączyć światła awaryjne, przy porażeniu prądem elektrycznym – odłączyć napięcie głównym wyłącznikiem),
- zabezpieczyć miejsce wypadku, rozpoznać liczbę poszkodowanych i ich stan,
- nie narażać się samemu na niebezpieczeństwo (założyć rękawiczki ochronne, nie wchodzić do pomieszczeń, gdy istnieje podejrzenie ulatniania się gazu lub braku tlenu, nie podchodzić do porażonego prądem elektrycznym bez upewnienia się, że zasilanie główne zostało wyłączone itd.).

2. Wezwanie pomocy

Kwalifikowane służby ratownicze można wezwać dzwoniąc pod jeden z poniższych numerów:

- 999 – pogotowie ratunkowe,
- 998 – straż pożarna,
- 997 – policja,
- 112 – Ogólnopolski (europejski) numer alarmowy do wszystkich służb - dostępny z telefonu komórkowego, nawet bez karty i kodu PIN.

Numery telefonów alarmowych są bezpłatne. Można dzwonić z każdego automatu bez wrzucania monet lub karty telefonicznej. Wystarczy wybrać jeden z nich – operator centrali, po przyjęciu meldunku o wypadku, może wezwać także inne potrzebne służby ratownicze. Przy często uczęszczanych drogach i autostradach znajdują się przydrożne automaty telefoniczne, z których również można wezwać pomoc. Numer 112 jest numerem pogotowia używanym w całej Europie. Można go wybrać także wtedy, gdy klawisze są zablokowane lub nie ma karty SIM w aparacie.

Pomoc należy wezwać po wstępnej ocenie stanu poszkodowanych. Należy zrobić to natychmiast, jeżeli:

- jest duża liczba poszkodowanych,
- dotarcie do poszkodowanego stwarza duże niebezpieczeństwo,
- wypadek stwarza dalsze niebezpieczeństwo (np. ulatnia się gaz, wycieka benzyna, wypadek zdarzył się na autostradzie itp.).

Meldunek o wypadku powinien zawierać następujące informacje:

- co się stało, kiedy i jakie są zagrożenia,
- miejsce wypadku – gdzie dokładnie służby ratownicze mają się stawić,
- kim są poszkodowani i w jakim stanie się znajdują.

Należy krótko powiedzieć o rodzaju zdarzenia i jakie są zagrożenia w miejscu wypadku. Dokładnie określić miejsce wypadku podając wieś, gminę, miasto, dzielnicę, ulicę, nr domu itp. Jeżeli w pobliżu miejsca wypadku są jakieś charakterystyczne obiekty, to należy je określić, aby ułatwić dojazd służb ratowniczych. Gdy wypadek zdarzył się na autostradzie lub drodze podzielonej barierkami, należy podać kierunek oraz numer najbliższego słupka kilometrowego.

Mówiąc o poszkodowanych należy podać ich liczbę, określić, czy są to dzieci, dorośli czy osoby starsze, ewentualnie podać inne dodatkowe informacje. Ważne jest podanie stanu poszkodowanych. Jeżeli zaburzone są czynności życiowe – poszkodowany jest nieprzytomny, nie oddycha i nie ma tętna – wtedy na miejsce wypadku powinien przybyć zespół ratowniczy wyposażony w odpowiedni sprzęt.

Po podaniu tych informacji nie należy odkładać słuchawki telefonu, gdyż przyjmujący zgłoszenie może potrzebować jeszcze dodatkowych ważnych danych na temat zdarzenia.

Po wezwaniu pomocy należy kontynuować czynności ratownicze.

3. Bezpieczeństwo miejsca wypadku

Niezależnie od wezwania kwalifikowanej pomocy i udzielania pierwszej pomocy należy zadbać o bezpieczeństwo miejsca wypadku. Trzeba zatroszczyć się o to, aby sytuacja była i pozostała bezpieczna oraz by nie było więcej poszkodowanych. Zabezpieczenie miejsca wypadku to czynności podejmowane najczęściej równocześnie z wezwaniem pomocy, gdyż bezpieczeństwo ratowników i poszkodowanych jest najważniejsze. Poniżej podano, jak należy to zrobić w najczęściej spotykanych sytuacjach wypadkowych.

Bezpieczeństwo w wypadkach komunikacyjnych

W razie wypadku komunikacyjnego zawsze istnieje prawdopodobieństwo następnych kolizji, co stwarza niebezpieczeństwo nowych ofiar. Niebezpieczeństwo można ograniczyć stosując się do następujących zasad:

- jeśli jesteś zmotoryzowanym uczestnikiem ruchu, przejedź obok miejsca wypadku i zaparkuj pojazd w bezpiecznym miejscu.
- podejź do pojazdów, które uczestniczyły w wypadku.
- jeżeli zauważysz pożar spróbuj ugasić go za pomocą gaśnicy lub rzucając koc na płomień.

Pamiętaj, że nie wolno polewać płonącego pojazdu wodą!

- jeżeli istnieje zagrożenie życia poszkodowanych (np. poszkodowany leży na ruchliwej drodze, autostradzie, jest mgła lub widoczność jest ograniczona w inny sposób), należy przenieść poszkodowanego w bezpieczne miejsce.

Jeżeli nie istnieje żadne bezpośrednie zagrożenie, należy zadbać, by nie było niebezpiecznych następstw wypadku w postaci wybuchu pożaru lub kolejnego wypadku drogowego. W tym celu należy:

- wyłączyć silnik pojazdu i włączyć światła awaryjne,
- umieścić trójkąt ostrzegawczy na drodze tak, by był dobrze widoczny:
 - w terenie zabudowanym – 50 metrów od miejsca wypadku,
 - na drodze szybkiego ruchu – 100 metrów od miejsca wypadku,
 - na autostradzie – 200 metrów od miejsca wypadku,
 - na zakręcie – blisko przed zakrętem,
- zadbać, by nikt nie przesuwiał tej sygnalizacji,
- rozlaną benzynę lub olej natychmiast zasypać piaskiem,
- zadbać, by nikt nie palił papierosów w pobliżu uszkodzonego pojazdu, gdyż stwarza to duże niebezpieczeństwo pożaru,
- wyłączyć silniki wszystkich pojazdów, które zatrzymały się w pobliżu miejsca wypadku.

Postronna osoba może ostrzegać inne pojazdy będące w ruchu tylko wówczas, gdy nie zagraża jej niebezpieczeństwo. Bardzo pomocne są tu odblaskowe ubrania lub latarka.

W sytuacji, gdy sami jesteśmy poszkodowani w wypadku, powinniśmy:

- przy bezpośrednim zagrożeniu (pożar, zła widoczność, zagrożenie kolejnym wypadkiem) natychmiast opuścić pojazd i zapewnić bezpieczeństwo sobie oraz innym poszkodowanym,
- jeśli nie ma bezpośredniego zagrożenia należy:
 - wyłączyć silnik,
 - włączyć światła awaryjne,
 - poruszyć się ostrożnie, a w razie bólu wstrzymać ruch; szczególną uwagę zwrócić na ból w okolicy szyi i karku, a jeśli wystąpił, plecy i kark utrzymywać nieruchomo,
 - opuścić pojazd tylko wtedy, gdy ma się pewność, że nie doznało się poważniejszych obrażeń.

Bezpieczeństwo podczas pożaru

Mały płomień łatwo można ugasić stosując następujące środki:

- gaśnicę,
- mokrą ścierkę, ręcznik lub szmatę,
- wodę,
- piach.

Gaszenie pożaru gaśnicą wymaga, aby:

- zdjąć zawleczkę bezpieczeństwa,
- skierować wąż na podstawę płomienia,
- nacisnąć przycisk i nie puszczać go,
- rozpylać do momentu ugaszenia ognia.

Mokra ściereka lub ręcznik są bardzo pomocne przy gaszeniu małego pożaru np. w kuchni. Jeśli pali się urządzenie elektryczne należy przede wszystkim wyłączyć je z kontaktu. Należy także zamknąć zawór na dopływie gazu do kuchni. Następnie położyć wilgotną ścierkę na palący się przedmiot, aż do czasu stłumienia ognia.

W przypadku wody należy pamiętać, że jest ona doskonałym środkiem gaszącym, ale jest bezużyteczna, a nawet niebezpieczna w pewnych sytuacjach. Nie wolno nią gasić palących się urządzeń elektrycznych ani pożarów w pobliżu kontaktów lub przewodów elektrycznych oraz oleju, benzyny i gazu, ponieważ spowoduje to rozprzestrzenienie się ognia. Płonącą benzynę, olej lub inne tego typu ciecze najlepiej gasi się zasypując je piaskiem. Palące się ubranie można zgasić przykrywając poszkodowanego kocem lub płachtą w celu odcięcia powietrza i zduszenia płomienia.

W przypadku dużego ognia lub zadymienia nie wolno wchodzić do płonącego pomieszczenia, a jeżeli jest się wewnątrz, należy uciekać. Trzeba przy tym przestrzegać następujących zasad:

- za każdym razem, jeśli musimy przekroczyć drzwi, trzeba sprawdzić, czy są zimne; jeśli tak – można przejść,
- zamykać za sobą drzwi, gdyż otwarte dostarczają dodatkowego powietrza wzmagającego pożar,
- nie zamykać drzwi na klucz, gdyż może inni zechcą z nich skorzystać,
- jeżeli drzwi są gorące, nie wolno ich otwierać, tylko położyć pod nie mokrą szmatę aby uniemożliwić przedostawanie się dymu do pomieszczenia. Należy próbować uciekać inną drogą i wezwać pomoc.

Bezpieczeństwo przy ulatnianiu się gazu

Jeżeli istnieje podejrzenie ulatniania się w pomieszczeniu gazu, należy zachować szczególną ostrożność i nie wchodzić do wewnątrz. Chcąc ratować znajdującą się w pomieszczeniu osobę można wejść pod warunkiem, że istnieje możliwość szybkiego przewietrzenia oraz, że zawiadomisz kogoś o swoim wejściu.

Jeżeli przy wejściu do pomieszczenia czuć gaz lub można przypuszczać obecność bezwonnego gazu, trzeba pamiętać, aby:

- nie zapalać i nie gasić lamp, nie używać żadnych urządzeń elektrycznych, również latarek kieszonkowych ani zapalek, gdyż może to spowodować wybuch,
- jeśli to możliwe, zakręcić źródło gazu,
- wezwać pogotowie gazowe i elektryczne, straż pożarną, a jeśli są poszkodowani – również pogotowie ratunkowe.

Bezpieczeństwo w wypadkach z elektrycznością

W przypadku porażenia poszkodowanego prądem elektrycznym należy w pierwszej kolejności spróbować usunąć przyczynę i uwolnić osobę porażoną od działania prądu poprzez wyłączenie napięcia właściwego obwodu elektrycznego (wyłączniki sieciowe, bezpieczniki sieciowe). Jako ostateczność należy traktować odrywanie osoby poszkodowanej od źródła prądu. Najbezpieczniej można to zrobić odizolowując się od gruntu stojąc na suchym, nie przewodzącym prądu materiale (wełna, drewno, guma). Oddzielać poszkodowanego można używając w tym celu drewnianego, suchego kija lub gumowej rękawicy.

4. Ewakuacja poszkodowanych

Decyzję o ewentualnej ewakuacji poszkodowanych należy podejmować jedynie wtedy, gdy bezpośrednio zagrożone jest ich życie. Chociaż podstawowa zasada mówi, by nie przenosić poszkodowanego, lecz udzielać mu pierwszej pomocy na miejscu wypadku, aż do przybycia kwalifikowanej pomocy, w sytuacji zagrożenia życia trzeba przenieść go w bezpieczne miejsce. Najlepiej zastosować w tym celu tzw. chwyt Rautek'a przedstawiony na poniższej fotografii.

Chwyt Rautek'a

ĆWICZENIA DLA GRUP

Polecenia:

1. Przyjrzyjcie się załączonej fotografii przedstawiającej sytuację lub przeczytajcie opis sytuacji, w jakiej może znaleźć się każdy z nas.
2. Zastanówcie się, co mogło się wydarzyć.
3. Jak zabezpieczycie miejsce wypadku?
4. Jakie informacje podacie wzywając pomoc?
5. Wnioski zapiszcie w pokazanych na następnej stronie tabelkach:

Proponowane zabezpieczenie miejsca wypadku

-
-
-
-

Informacje do meldunku o wypadku

-
-
-
-

Na zakończenie ćwiczenia lider grupy składa nauczycielowi meldunek o wypadku.

GRUPA 1

Grupa młodych ludzi w ogrodzie przy grillu. Na jednym z chłopców pali się sweter.

GRUPA 2

Rowerzysta siedzący na ulicy obok uszkodzonego roweru i trzymający się za nogę, w pewnej odległości samochód, który go potrącił.

GRUPA 3

Krajobraz po burzy. Na ziemi leży człowiek, nad nim zwisają zerwane przewody sieci elektrycznej. Zza zakrętu wyłania się grupa małych dzieci idących ze szkoły.

GRUPA 4

Zderzenie dwóch samochodów na autostradzie.

GRUPA 5

Leżący na podłodze w mieszkaniu chłopiec ze śrubokrętem w ręce, obok włączony do kontaktu odkurzacz.

GRUPA 6

Na poboczu drogi przewrócona cysterna, obok plama rozlanej cieczy.

ĆWICZENIA Z ROZWIĄZANIAMI

1. Uzupełnione zdania:

Jeżeli istnieje zagrożenie życia poszkodowanych (np. poszkodowany leży na ruchliwej drodze, autostradzie, jest mgła lub widoczność jest ograniczona w inny sposób), należy (**przenieść poszkodowanego w bezpieczne miejsce**).

Pałących się urządzeń elektrycznych ani pożarów w pobliżu kontaktów lub przewodów elektrycznych oraz oleju, benzyny i gazu nie wolno gasić (**wodą**).

Jeżeli przy wejściu do pomieszczenia czuć gaz lub można przypuszczać obecność bezwonnego gazu, trzeba pamiętać, aby: (**nie zapalać i nie gasić lamp, nie używać żadnych urządzeń elektrycznych, również latarek kieszonkowych ani zapalek, gdyż może to spowodować wybuch, jeśli to możliwe zakręcić źródło gazu oraz wezwać pogotowie gazowe i elektryczne, straż pożarną, a jeśli są poszkodowani – również pogotowie ratunkowe**).

W przypadku porażenia poszkodowanego prądem elektrycznym należy w pierwszej kolejności spróbować usunąć przyczynę i uwolnić osobę porażoną od działania prądu poprzez (**wyłączenie napięcia właściwego obwodu elektrycznego – wyłączniki sieciowe, bezpieczniki sieciowe**).

Decyzję o ewentualnej ewakuacji poszkodowanych należy podejmować jedynie wtedy, gdy bezpośrednio zagrożone jest (**ich życie**).

2. Rozwiązanie krzyżówki:

1. bezpłatne, 2. tlen, 3. poszkodowany, 4. piasek, 5. policja, 6. drogowe, 7. życie, 8. benzyna, 9. krew, 10. ogień, 11. silnik, 12. tętno, 13. awaryjne, 14. woda.

Hasło: **BEZPIECZEŃSTWO**

KARTA PRACY UCZNIĄ – LEKCJA 2

Temat: Zasady postępowania na miejscu wypadku

Informacje podstawowe

Podstawowe etapy działania na miejscu wypadku:

1. przede wszystkim pomyśl o własnym bezpieczeństwie, a następnie zadbaj o bezpieczeństwo poszkodowanego i osób postronnych, tak, aby nie dopuścić do powiększenia liczby poszkodowanych.
2. sprawdź stan poszkodowanego (przytomność, oddychanie, tętno) oraz skontrolować drogi oddechowe.
3. jeśli stan poszkodowanego jest poważny, jak najszybciej wezwij odpowiednie służby ratownicze.
4. w oczekiwaniu na przyjazd specjalistycznych służb ratowniczych nadal udzielaj pomocy, odpowiedniej do stanu poszkodowanego.

Bezpłatne numery telefoniczne służb ratowniczych:

- **999** – pogotowie ratunkowe
- **998** – straż pożarna
- **997** – policja
- **112** – centrum powiadamiania wszystkich służb ratowniczych (tylko z telefonu komórkowego, nawet bez karty i bez kodu PIN).

Numery telefonów alarmowych są bezpłatne. Można dzwonić z każdego automatu bez wrzucania monet lub karty telefonicznej. Numer 112 jest numerem pogotowia używanym w całej Europie. Można go wybrać także wtedy, gdy klawisze są zablokowane lub nie ma karty SIM w aparacie.

Służby ratownicze wzywaj natychmiast, jeżeli:

- jest duża ilość poszkodowanych,
- dotarcie do poszkodowanego stwarza duże niebezpieczeństwo,
- wypadek stwarza dalsze niebezpieczeństwo (np. ulatnianie się gazu, wyciek benzyny, wypadek zdarzył się na autostradzie itp.).

Meldunek o wypadku powinien zawierać następujące informacje:

- co się stało i jakie są zagrożenia,
- miejsce wypadku - gdzie dokładnie służby ratownicze mają się stawić,
- kim są poszkodowani i w jakim stanie się znajdują.

Należy krótko powiedzieć o rodzaju zdarzenia i jakie są zagrożenia w miejscu wypadku oraz dokładnie określić miejsce wypadku.

Niezależnie od wezwania kwalifikowanej pomocy i udzielania pierwszej pomocy należy **zadbać o bezpieczeństwo miejsca wypadku**. Trzeba zatroszczyć się o to, aby **sytuacja była i pozostała bezpieczna oraz by nie było więcej poszkodowanych**.

ĆWICZENIA

1. Uzupełnij poniższe zdania:

Jeżeli istnieje zagrożenie dla życia poszkodowanych (np. poszkodowany leży na ruchliwej drodze, autostradzie, jest mgła lub widoczność jest ograniczona w inny sposób), należy

.....
.....
.....

Pałących się urządzeń elektrycznych ani pożarów w pobliżu kontaktów lub przewodów elektrycznych oraz oleju, benzyny i gazu nie wolno gasić

Jeżeli przy wejściu do pomieszczenia czuć gaz lub można przypuszczać obecność bezwonnego gazu, trzeba pamiętać, aby:.....

.....
.....

W przypadku porażenia poszkodowanego prądem elektrycznym należy w pierwszej kolejności spróbować usunąć przyczynę i uwolnić osobę porażoną od działania prądu poprzez

.....
.....
.....

Decyzję o ewentualnej ewakuacji poszkodowanych należy podejmować jedynie wtedy, gdy bezpośrednio zagrożone jest

2. Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło:

1. telefony alarmowe są,	9. zbyt duża utrata tego płynu z organizmu grozi śmiercią,
2. konieczny do procesu spalania,	10. inaczej płomień,
3. ofiara wypadku,	11. po wypadku należy wyłączyć go w samochodzie,
4. należy nim zasypać rozlaną benzynę,	12. bada się palcami na tętnicy szyjnej,
5. jej numer alarmowy to 997,	13. światła, które należy włączyć, gdy uszkodzony samochód stoi na drodze,
6. wypadki z udziałem samochodów,	14. używana do gaszenia pożarów.
7. jest zagrożone w ciężkich wypadkach,	
8. łatwopalna ciecz, której nie należy gasić wodą,	

